

AZ ELSŐ FORGATÁSI NAP

Amikor rátette a kezét a Pathé-kamera kurblijára, majd remegő kézzel tekerni kezdte, a parasztasszonynak öltözött Jászai Mari pedig kilépett a házsongárdi temető fái közül, és megindult feléje, Fejő csak akkor döbbsent rá, hogy mennyi minden megváltozhat az ember életében két óra leforgása alatt.

Reggel még azon bosszankodott, hogy ezt a forgatási napot lekésték. Kilenc után öt perccel, amikor megérkeztek, egy lélek sem volt a Nyári Színpark előtt, csak egy kertész lazította a földet az ágyásban a virágok körül. Persze nem az a Kertész, akit ők kerestek. Igaz, ami igaz, ők is késtek egy kicsit, mert útközben a Mátyás király tér sarkán megpillantották a Joanovics fivérek fényképész műtermét, és bementek. Miután sikerült elosztatni a kezdeti félreértést, miszerint egy csoportképet szeretnének, kiderült, hogy akad eladó fényképezőgép is. Így rövid alkudozás után övék lett egy használt, de jó állapotban levő fakeszes Lechner–Müller gép, hordtáskával és pakkfilm kazettával együtt, mindössze ötvenöt koronáért. Joanovics egy kézikönyvet is ajándékozott hozzá, amiért Bende külön hálás volt. Fejő, aki természetesen ezt is fizette,

minden alkalmat meg szeretett volna ragadni, hogy kézbe vegye a gépet, de mivel Bende volt a „hivatalosan kinevezett” fényképész, erre nem sok lehetősége nyílt.

Miután a Színpark előtt csak a nyári szellő fúj, Fejőt egyből a portáshoz küldték, ahonnan azzal a felvilágosítással tért vissza, hogy a rendező úr utasítására változott a program, Kertész Mihály, Berky Lili és Fekete László operatőr már hat előtt elutaztak Tordára automobillal, valami családhoz.

– Pontosan mit mondtak, milyen családhoz? – kérdezte Karola.

– Hogy elmentek Tordára, valami Hasadékhöz, vagy kikhez.

– A Tordai-hasadékhöz? Az egy sziklaszoros, nem egy család, te! És nem hagytak semmi üzenetet?

– De igen. Hogy majd Szentgyörgyi művész úr ki-visz minket is.

Így nem maradt más hátra, mint várakozni. Karola elnézett a folyón túl a Fellegvárra. Kolozsvári látogatásából úgy emlékezett erre a fennkölt nevű domboldalra, tetején az egykori Habsburg-erőd romjaival, mint amin kis sétányok kanyarognak, a folyó felőli oldalán meg szerelmes párok ülnek kéz a kézben, és csodálják, ahogy az alkonyat ráborul a városra.

Most döbbsent rá az ordító ellentétre a két oldal között: hogy míg ezen az oldalon itt a vadonatúj Nyári Színpark, mellette a Villamos Átalakító Állomás, addig

a túloldalon düledező házaktól, putriktól és sziklába vágott barlanglakásoktól roskadozik a hegyoldal. Egyik-másik tákolmány úgy állt a sziklaperemen, mintha épp öngyilkos ugrásra készülne, egyenesen a Szamosba. A túloldali szegénység és nyomor szinte fenyegetően tornyosult a folyó innesső partján lakó jólét fölé.

•

Egy idő után a portás is kijött a házikójából, és megerősítette, hogy csak egy kis türelem, Szentgyörgyi művész úr azonnal érkezik. Olyan áhítattal ejtette ki a Szentgyörgyi nevét, hogy Karola egy hatlovas hintót várt, Fejő pedig egy tágas, modern luxusautót, persze 1914-es kivitelben. De mindkettőjüknek csalódnni kellett, amikor egy szekérnél alig jobb egylovas kocsit állt meg előttük, a bakon egy bajszos öreg parasztnak kinéző... bajszos öreg paraszttal.

– Hát Szentgyörgyi úr nem jön? – kérdezte Fejő, mire a portás felnevetett, majd gyorsan kalapot emelt. Az öreg hamiskás mosollyal viszonzta.

– Szolgálatukra. Otthon béöltöztem Mravcsáknak, ugyanis az leszek – újságolta Szentgyörgyi, miközben komótosan lépegetett a lova a Tordai út irányába. – Mravcsák, az öreg vándor! Na, de vigyázzanak, mert lopok ám! Kontráéktól is ellopom az ékszereket, így van a darabban, s így léssen a filmen is.

Hetven éven túl járhatott Szentgyörgyi, nagy, de szép vonalú orra és kissé hajlott háta volt. Az oldalán batyu lógott, fején apró kalap, szélén hajnalban szedett mezei virágok kókadoztak.

Láthatóan nemcsak a fiatalok nem tudták, hogy kihez van szerencsájük, hanem Szentgyörgyi sem. Talán Pestről nyári szünidőre leruccanó kirándulóknak gondolta őket, és nem is tévedett, csak egy évszázadot. Így aztán Karola jobbnak látta elővenni a jegyzetfüzetét, amit otthonról hozott, Bende pedig fontoskodva babrálni kezdett a fényképezőgéppel. Egyedül Fejő érezte magát ismét fölöslegesnek.

– Mikor gondolt először a művész úr arra, hogy színész lesz? – öltötte fel a riporter szerepét Karola.

Szentgyörgyi somolygott egyet.

– Atyám papnak szánt. Édesanyám is. De csak a rektorságig vittem.

– Húha, egyetemi rektor is volt a bácsi? – képedt el Bende.

– A ló farát! Elemisták tanítója! Régen azt hívták rektornak. De az nem volt nekem való. Csak azt szerettem, mikor a nagytiszteletű úr odatett prédikálni. No, akkor befogtam mind a hatot!

– Mit fogott be? – állt meg a jegyzetelésben Karola.

– Felénk így mondják, befogta mind a hatot, hat lovat. Vagyis beleadtam mindent. Bizony, csak úgy zengett a templom. Édesanyám, szegény, a könnyeit törülgette, és közben azt gondolta: „Oh! Milyen pap

lesz az én fiam!” Én viszont azt gondoltam: „Hejh! Milyen színész leszek!” S az is lettem. Úgy kellett nekem. Tiszteletesként biztos nem koplaltam és fáztam volna annyit, mint vándorszínészként! De amikor a direktor úr Kolozsvárra hívott, akkor meg én törölgettem a könnyeim. Ott játszani, ahol a magyar színészet bölcsője ringott? Akarhat ennél többet egy magyar színész? – kérdezte meghatódva. Aztán rava-szul hátrapillantott. – Igen, akarhat. Hogy a kikötött gázsit kapja meg! De hát Kolozsváron az sem volt gond. Úgyhogy negyvenhárom éve itt játszom, és eddig jó volt, de most vén fejjel ejsze megbolondultam, mert megyek, hogy közönség helyett egy kerregő masinának szerepeljek!

A Tordai út tetején jártak, amikor a Feleki-tetőn egy automobil bukkant fel, gyorsan kanyarogva közeledett a szerpentinre, majd nagy túlköléssel lefékezett mellettük. A ló félre is rántotta volna a kocsit, ha a gazdája nem tartja erős kézzel a gyeplőt.

Kertész jókedvűen ugrott ki a sofőr mellől, és üdvözölte a fiatalokat.

– Jobb helyen nem is találkozhattunk volna. Itt vesszük fel a következő jelenetet! – ragadta vállon a kissé meglepett öreg színészt. – Szentgyörgyi bátyám, nézze, erről fog jönni. Nem az úton, hanem az út mellett, hogy a háttérben látszódjék a város. De még egyet felveszünk előbb Berky Lilivel, amint a csendőr kíséri ugyanitt, hazafelé, a szülőfalujába. Az

a kinematográfiai koncepció – fordult a fiatalok felé –, hogy ugyanott toloncolják haza az ártatlan cselédlányt, akit megvádolnak a lopással, és akit Berky művésznő alakít, ahol néhány perccel később a tolvaj is végigmegy. Ha tudná a lány, csak szólnia kellene a csendőrnek, aki kíséri, lelepleznék a tolvajt, és ő meg volna mentve. De nem tudja!

Ezután Kertész bemutatta a fiatalokat a cselédruhába öltözött Berky Lilinek, meg a hátsó ülésről kikászálódó Fekete László operatőrnek.

Míg Karola szorgalmasan jegyzetelt, Bende és Fejő Fekete László körül tébláboltak, aki a kamerát állította fel. Eredeti szakmája szerint fényképész volt, így szívesen megmutatta Bendének, hogyan kell a pakkfilm kazettát betenni a fényképezőgéphez, majd a mindketjüknek a filmkamera működését.

– Kérlek szépen, ez egy valódi Pathé kamera, Lumière szabadalma alapján. Igen könnyű, mert fadobozos, és csak a legfontosabb elemek vannak rézből. Egy kazettába százhusz méter film is belemegy.

– Az kábé hány óra? – kérdezte Fejő.

Fekete megütközve nézett rá.

– Óra? Négy-öt perc, attól függ, milyen gyorsan tekered a kurblit! De a legkucifántosabb dolog ám, hogy lehet vele leblendét meg felblendét csinálni, ezzel a kiskarral, itt ni!

– Micsodát? – szólt bele Bende is, aki először azt hitte, a saját nevét hallja.

– Hát, amikor elfeketül a kép, vagy feketéből bukkan elő.

A fiúk elbűvölve nézték a gépet, Karola pedig igyekezett mindent leírni. Zeller tanár úr holnap teljesen odalesz attól, hogy ilyen részleteket is kiderítettek!

•

Miután felvették azt a jelenetet, amelyben a csendőrt alakító Kertész kíséri Berky Lilit, a színésznő kis pokrócot és egy könyvet vett elő, és a filmesektől távolabb telepedett le a fűbe. Karola többször felé pillantott, odament volna a szép, kislányos arcú, nagy fekete szemű színésznőhöz, de nem mert.

Eközben Kertész rákészült a következő jelenetre. Ugyanabból a beállításból akarta felvenni az ékszerrel menekülő öreg Mravcsákot, vagyis Szentgyörgyt is.

– Nem lesz ez így jó, Szentgyörgyi bátyám! – állította le az első felvételt Kertész. Fekete László értetlenül dugta ki a fejét a gép mögül.

– Látni akarom a félelmet! Itt vannak a batyudban az ellopott ékszerek: rettegsz, hogy elfognak. Lássam azt a rémületet a szemedben!

Szentgyörgyi nem mondott semmit, csak bólintott, és visszaballagott a fűben leszúrt kis mogyoróvesszőhöz, ami a kiinduló pontot jelezte.

– Handling! – kiáltotta el magát Kertész.

Szentgyörgyi előbb zavartan nézett, nem szokta a dán vezényszót, de látva, hogy Fekete már tekeri a kurblit, megindult a kamera felé, s közben rémülten tekintgetett hátra.

– Hold! Állj! De ide bele a kamerába, Szentgyörgyi bátyám, hogy lássa a publikum is azt a rémületet!

– Nem baj, hogy én épp a városból szökök, Kertész öcsém?

– Nem értem a problémát.

– Hát, kérlek szépen, az a probléma – tette csipőre a kezét az öreg –, hogy ha üldöznének a csendőrök, akkor onnan jönnek, a városból. Ezért nézek én is hátra, a város felé, nem pedig előre.

– De itt van a felvevőgép, Pista bátyám, ide kell nézni.

– Hát a masinát nem lehet áttenni?

– Nem, mert látszódnia kell a háttérben a városnak is.

– Én józan paraszti ésszel nem érem fel, hogy miér' előre rémüldözök, ha hátulról jöhet a veszedelem. De hát én nem értek a kinematográfiai koncepcióhoz, úgyhogy teszem, amint Kertész öcsém dirigál.

Majd visszabandukolt a jelhez, de a „handling” után most olyan túlzóan forgatta a szemét a kamera felé, hogy az sem volt jó.

– Én tudom, hogy a mozi új mesterség, Pista bátyám, de meg kell érteni, hogy a kamera itt van ni, egy méterre tőled, nem kell olyan nagy grimaszokat vágni, mert nem a színházban vagyunk, és nem a leghátsó sorban ülő pápaszemes öreganyámnak kell látnia.

– Az előbb még nagy rettegést akartál, Miska öcsém! – vágott vissza paprikásan Szentgyörgyi.

– Igen, de nem épp ekkorát. Moderálni kell egy kicsit. Psylander egyből tudná, hogyan kell csinálni.

– Akkor miért nem Psylander alakítja a magyar csavargót, ha megkérdezhetem?! – dobta le a földre a tarisznyáját Szentgyörgyi.

Kertész nyelt egyet, de arca rezzenéstelen maradt.

– Még egyszer felvesszük. Utoljára – tette hozzá, kicsit engedékenyebben, majd Fekete Lászlóhoz fordult.

– Lacikám, igazítsd a képet a művész úr után. Úgy láttam, nem elég centrális.

László felemelte a fejét

– Mi nem centrális, Mihály?

– A kompozíció. Nincs közepén a színész. Dániában erre mindig odafigyelnek.

Fekete László kiegyenesedett, nyújtózkodott egyet, majd finoman megfogta a Kertész vállát.

– Van egy perced, rendező úr, kérlek?

Kertész vonakodva bár, de bólintott, öt perc szünetet rendelt el, és elindultak kettesben a poros út mentén. Addig Szentgyörgyi Berky Lilihez lépett, és beszélgetni kezdtek. A szél épp Felek felől fújt, így Fejő egy szót sem hallott belőlük, ellenben egészen tisztán hallhatta, amit az operatőr mond a rendezőnek.

– Mihály, ez így nem fog menni. Ezek önérzetes emberek és jó színészek. De hisz tudnod kell, te is játszottál itt pár évvel ezelőtt. Szentgyörgyivel ezt nem

teheted. Mi lesz, ha megharagszik, és holnap ki sem jön a forgatásra?

– Olyan nincs! Szerződése van.

– S ha azt mondja, hogy inkább nem kell neki az a napidíj? Honnan szerzel holnapra új Mravcsákot? S ha szerzel is, felveszel minden jelenetet újból? Hogy magyarázod meg ezt a pénz- és időpocsékolást Janovicsnak?

– De Laci, Janovics engem hívott ide rendezni! Gondolom, nem véletlenül. Dániában a rendező az atyaúristen a filmezési platón!

– Na látod, ez a másik, amit mondani akartam. Én is Bécsben tanultam a mesterséget még a tavaszon, bizonyára hallottad. De tudom, hogy kezdő vagyok. Ez a filmezés egy új dolog, mindnyájan valamennyire kezdők vagyunk. Ne vedd rossz néven tőlem, de egy kis alázat nem árt. Nem kell állandóan Dániával jönni, mert evvel csak megutáltatod magad előttük.

Kertész ekkor szembefordult Feketével, akinél három évvel volt idősebb, és tíz centivel magasabb.

– Kikérem magamnak! Én nem vagyok amatőr. Én August Blom mellett dolgoztam Koppenhágában, és az Atlantiszban Valdemar Psylanderrel játszottam! Csak a magad nevében beszélj, kérlek!

Fekete még egyszer Kertészre nézett, majd megvonta a vállát, és visszaballagott a felvevőgéphez.

– Újravesszük! – kiáltott Kertész. – És az operatőr most figyel arra, hogy centrális legyen a kompozíció!

A következő jelenetet viszont, meglepő módon, maga Fekete állította le.

– Állj, belóg a fiatalember!

A belógó fiatalember Fejő volt, aki a felvétel idejére felült az út kőkerítésére, és nem számított arra, hogy a kamera majd elfordul az ő irányába.

– Ha megkérhetem a fiatalembert, hogy is hívják, ne haragudjon...

– Ferenc József – nyújtotta lendületesen előre a kezét Fejő.

– No, akkor szerusz... Jóska – rázott kezét Fekete meglepetten. – Inkább gyere ide a kamera mögé!

Fejőnek nem kellett kétszer mondani. Karola vigyorgva figyelte, hogy a mindig durcás fiú a következő órában milyen csillogó szemmel tüsténkedik Fekete László mellett, hogyan igazgatja a sötétítővásznot, adja az új filmkazettát, sőt, később már ő maga cseréli a gépben. Így történt, hogy Bende legelső elkattintott fényképén nem Kertészt, nem is Szentgyörgyit lehetett látni, hanem a boldogan vigyorgó Fejőt, amint egy kinematográfkészüléket simogat.

•

Fél tizenegykor a csapat lejjebb költözött, közelebb a városhoz, a házsongárdi kertek végébe. Szentgyörgyinek mára nem volt több szerepe, így hazament.

Tizenegyre várták Jászai Marit, akiért az automobil külön lement a főtéri Központi Szállodához.

A forgatást nem verték nagydobra, ennek ellenére valahogy mégiscsak híre mehetett, mert bámész sokaság gyűlt össze, hogy lássa a budapesti sztárszínészt, a nemzet nagyasszonyát élete első filmfelvételén. Hamarosan két csendőr is megjelent, hogy fenntartsák a rendet, de mivel rendetlenség nem volt, néhány „tessék, kérem, hátrébb menni” után ők maguk is elvegyültek a kíváncsi tömegben. Amikor a kocsit lefékezett a stáb mellett a hátsó ülésen a fejkendős, parasztasszonynak öltözött Jászai Marival, áhítatos csend telepedett a körülállókra. Fekete László odasietett, kinyitotta a kocsiajtót, Jászai kiszállt, mögötte egy fiatal hölgy két „Max Factor” feliratú piperetáskával. Jászai kedvesen köszönt egyet jobbra, egyet meg balra. Egy kislány odaszaladt, és mezei virágcsokrot nyomott a kezébe, egy középkorú férfitől pedig kilenc szál frissen vágott rózsát kapott. Berky Lilivel megölelték egymást, majd a kissé megilletődött Kertészhez fordult, és kezét nyújtott neki.

– Direktör úr, rendelkezék velem!

Kertész arca felderült.

– A történetben ott tartunk, amikor Sára tizenöt év börtön után végre szabadul, és a fák közül kilépvé megpillantja szülőfaluját. Arra kérem a művésznőt, hogy a hála és a meghatódás látszódjék az arcán!

Fekete László mutatott valamit Fejónak, aki már szaladt, és rutinosan szúrta le a mogyoróvesszőt egy orgonabokor mellé. Közben a sofőr a csomagtartóból kivett egy fonott kerti széket, a fiatal hölgy az egyik piperetáskából pedig elővette a sminkkészletet, majd Fekete Lászlóhoz fordult.

– Milyen szín legyen, operátőr úr? – kérdezte.

Fekete előbb a nap állását figyelte, majd a fákat, amelyek közül Jászainak ki kell lépnie.

– Az alap sárga, a szem körül meg lila.

A hölgy bólintott, és máris munkához látott.

– Kedves művésznő – magyarázott Kertész a fonott székekben sminkelődő Jászainak –, előrejön a gép felé, és a fa előtt jobbra fordul, tesz még két lépést, az ég felé emeli a kezét, majd összekulcsolja, és hálát ad. Előbb azt mondom, „Handling!”, akkor az operátőr elindítja a gépet, majd azt mondom, „Tessék!”, akkor kérem szépen elindulni. Ja, és nem nézünk a kamerába!

Jászai bólintott, majd, mint aki világeletemben ezt csinálta, a megadott jelhez ment. Az első felvételnél még kicsit bizonytalan volt a megállásban és fordulásban, egyszer a kamerába is nézett, de a második már egészen jól sikerült. Így érezte Fejő, Karola és Bende is, noha, valahányszor Jászaira nézett, neki a lila smink miatt a *Holtak hajnala* című zombifilm jutott eszébe. Fekete László is elégedetten csettintett, csak Kertész ingatta a fejét.

– Lacikám, azt hiszem, megint nem volt centrális a művésznő.

A három fiatal és Berky Lili úgy érezték, hogy „Lacikám” most fog felrobbanni. Feketének valóban minden önuralmára szüksége volt, de végül türtőztette magát. Csendben Kertészhez fordult.

– Mihály, én kezelem a gépet, vagy te?

– De most hamarabb fordítottad jobbra, mint az előzőnél. Láttam! Szerintem levágtad a művésznőt.

– Szerinted. De azt nem vetted észre, hogy most a művésznő is kicsivel hamarabb indult jobbra?! Nyugodt lehetsz, hogy nem vágtam le. Miben fogadunk?

– Majd meglátjuk holnapután. De kérlek, ne vitatkozz velem! Újravesszük!

Fekete úgy nézett, mint aki legszívesebben leharapná a rendező fejét. Aztán nyelt egyet, mintha gondolatban már túl is lenne a harapáson, és csak annyit mondott:

– Rendben.

Kertész Jászai Marihoz sietett, és újabb instrukciókat adott, hogy hogyan nézzen, miközben összekulcsolja a kezét. Így nem láthatta, hogy „Lacikám” nem állt vissza a kamera mögé, hanem intett Fejónak, ő maga pedig beült a megüresedett sminkes székbe. Fejő értetlenül mutatott önmagára, de Fekete határozottan bólintott.

– Ki akartad próbálni, nem?

Fejő félve bólogatott, majd a kamera mögé lépett. Bende és Karola a lélegzetüket is visszafojtották.

– Aztán egyenletesen tekerd azt a kurbli, Jóska, mert ha nem, a művésznő az egyik pillanatban csak vánszorog, a másikon már futni fog a vásznon! – mondta még Fekete.

– Rendben – hebegte Fejő, és még kérdezett volna valamit, de ekkor Kertész elkiáltotta magát:

– Handling! Tessék!

Jászai ismét előjött a fák közül, felnézett az égre, és összekulcsolta a kezét.

– Remek, művésznő! Reméljük, az operátor is vigyázott a centrá...

Ekkor vette észre Fejót a gép mögött, és Feketét a székben. Dühös mozdulattal kért magyarázatot Feketétől. Válaszul az operátor széttárta a kezét.

– Én csak egy átműtő vagyok, rendező úr. Szerintem ez a fiatalember jobban meg tudja csinálni, mint én.

Fejő fülig vörösödött. De Kertész is.

– Még egyszer felvesszük! Az operátort azonnal kérem a géphez!

Ezzel visszafordult Jászai felé.

– Valami újabb instrukció, direktor úr? – kérdezte Jászai, és mintha egy szemernyi irónia lett volna a hangjában.

– Minden tökéletes volt, művésznő. Sajnos a technika miatt... Handling!

De Fekete László mozdulatlanul ült a székben, csak Fejő felé intett.

– Ééés tessék!

Fejő remegő kézzel próbálta egyenletesen tekerni a kurbli, majd éppen abban a pillanatban, amikor Jászai jobbra indul, a kamerával lekövetni.

– Ééés ennyi.

– Te, Jóska, aztán vigyázzál a sötétítővel. Mi, ott Bécsben, rendesen bébugyoláljuk a gépet, nehogy fényt kapjon a szalag!

Fejő rémülten nézett az operátorra, de Fekete Laci rákacsintott. Karola és Bende nem állták meg, hogy magukban ne kuncogjanak. Karola észrevette, hogy Berky Lili is ráharap az ajkára, nehogy elnevesse magát.

Kertész villámló tekintettel fordult Feketéhez.

– Ha az operátor nem akar dolgozni, hazamehet! – jelentette ki.

Feketének sem kellett kétszer mondani. Felállt, vette a kalapját, majd teátrálisan meghajolt előbb Jászai, majd Berky Lili, végül Karola és a többiek felé.

– Ajánlom magamat!

Ezután gyors léptekkel megindult a közelben várakozó konflisok felé.

Miután beült, és a konflis elindult vele a belváros irányába, minden tekintet előbb Kertészre, majd Fejőre szegeződött.

Kertész láthatóan elbizonytalanodott. Eddig abban a hitben volt, hogy ha erős kézzel irányítja a csapatot,

akkor senki nem kérdőjelezi meg a tapasztalatát és rendezői tekintélyét. De épp most, amikor Jászaival forгат, amikor minden szem rajta, épp most hagyja faképnél ez a senkiházi! Ez roppant kínos. Magabiztos arckifejezést erőltetett magára, és odaballagott Fejő-hoz. Most minden ezen az amerikai magyar legényen múlik. Hangja nyugodt volt, de a szemében Fejő félelmet vélt felfedezni.

– József, tudod kezelni a kamerát?

Mintha Kertész minden idegszála egy igenre sóvárgott volna. Fejő viszont hosszú másodpercekig meg sem szólalt. Eszébe jutott, hogy két napja még lebukni akarta látni ezt a pasast, akit egyszerűen hantahősnek gondolt, majd mikor ráébredt, hogy egy kicsit talán hasonlítanak egymásra, drukkolni kezdett neki. Ellenben ma, miután látta, hogyan bánik az emberekkel, kiváltképp ezzel a nagyon helyes Fekete Lacival, legszívesebben ő is itt hagyta volna.

Igen ám, de Kertész nem azt kérdezte, hogy akarja-e kezelni a kamerát, hanem hogy tudja-e. És az előbb Fejő azt érezte, hogy igen, tudja! Egyenletesen tekerte, és épp jókor mozdult jobbra. Ráértett valamire! Olyan volt, mint amikor Counter-Strike-ban elsőre sikerül végigcsinálni egy igazán nehéz pályát. És ez több volt, mint a Counter-Strike. Neki, az örök lúzernek, most végre valami igazán fontos dolog sikerült. Mit tegyen? Jászai Marira pillantott, majd a körülállókra, aztán vissza Kertészre. És bólintott.

Kertész abban a pillanatban visszanyerte korábbi határozottságát, megpaskolta Fejő vállát, és sietett vissza Jászai Marihoz.

Fejő a barátaira nézett. Bende két feltartott hüvelykujjal, vigyorogva mutatta, hogy király, Karola arcáról viszont hatalmas csalódást lehetett leolvasni. Mint ha azt mondaná: elbuktál. De már nem volt visszaút. Még két felvétel készült ebből a jelenetből, aztán amikor a júniusi nap már egészen magasán járt, a csapat behúzódott a temetőkert fái közé. Bende teljesen megfeledezett a fényképészi feladatairól, és Fejőhöz csatlakozva a kinematográfot csodálta. Karola egyedül maradt, és Fejő döntésén tépelődött. Úgy érezte, hogy árlás, amit az osztálytársa tett, de közben azt is be kellett látnia, hogy Fejő végül is megmentette a forgatást. Eközben a sofőr készségesen cipelte a széket Jászai Mari után a régi zsidó temetőbe, és letette egy nagyobb fűzfa árnyékába.

– Valami ebédet a városból, művésznő? Hozhatok menüt a New Yorkból, a Központiból, a Sétatéri Kioszkból, de szívesen felmegyek a Fellegvárra a Herczegovinához is, ha azt kedveli.

– Ne rendelj semmit, Miria! – állította le a sofőrt Berky Lili, aki a jelenlevők közül egyedüliként merte becenevén szólítani és tegezni a nemzet nagyasszonyát. – Hallgass ide énreám! Mindjárt jönnek Felekről

a román asszonyok, tejjel, sajttal meg ordával. Tőlük veszünk olyan finomat, amelyet még nem ettél. Mind a tíz ujjadat megnyalod utána, hiszed-é!

Jászai előbb tettetett szigorúsággal végigmérte Berky Lilit, majd odaszólt a távolabb várakozó férfinak.

– Ne fáradjon, Ritter, megleszünk mi!

Ritter meghajolt, és visszament az autóhoz. Ekkor Jászai kedvesen Karola felé fordult.

– Nem akar csatlakozni hozzánk, grófkisasszony?

Karola örült a hívásnak, de a szíve kissé el is szorult, a várható faggatózásra gondolva.

– Aztán meséljen, mi szél hozta kegyedet New Yorkból épp ide, Kolozsvárra!

Karola azonnal rádöbbsent, hogy a fedősztori, amit kitalált este, nem lesz elegendő.

– Anyai nagyanyám innen származik – mondta végül a teljes igazságot, persze azt nem tette hozzá, hogy majd csak harminc-egynéhány év múlva fog megszületni.

– Igen? – lelkesedett Berky Lili. – És élnek még itt rokonai?

– Öö, sajnos már nem. De látni akartam ezt a várost, hisz annyit szépet hallottam róla...

– Ez a város – mondta Jászai kicsit elérékenyülve – tényleg egy kincses város. Nagyon szeretek itt játszani. Ha hív a direktor, rögtön jövök. Engem itt mindig úgy fogadnak, olyan szeretettel, olyan tisztelettel... nem is tudom, mint egy hazatérő királynőt.

Berky Lili élénken bólogatott.

– Olyan különös: nem itt születtem, ráadásul most Pesten is lakom, mégis, valahányszor a vonat bepöfög a kolozsvári állomásra, úgy érzem, hazaérkeztem. De nicsak, ott jönnek!

Ezzel kiszaladt a Tordai út szélére, és kendőjét lobogtatva kiabálni kezdett.

– Lapte, brânză! (Láptyé, brünzö!)⁵ Gyere te is, Miria!

Jászai Mari nem volt rest, feltápáskodott a kerti székből, Berky Lili után ment, így már ketten kiabáltak integetve láptye-brünzát a Felekről érkező asszonyoknak.

De a hatás, amit kiváltottak, még őket is meglepte. Az első feleki asszony megtorpant, a kannáját úgy ejtette el, hogy a tej nagy ívben loccsant a poros országútra. Egyik kezét a szája elé kapta, a másikkal pedig sűrűn kezdte vetni a keresztet. Majd uccu neki, futott arra, amerről jött. A többiek, a kannájukat azért kímélve, de keresztet szintén sűrűn vetve meg utána. Fél perc múlva már sehol sem voltak.

– Hát ezeket mi lelte? – kérdezte elképedve Berky Lili.

– Nem kiabáltunk valami bántó dolgot? – ijedt meg Jászai Mari.

– Dehogy! Hát nem először vásárolok én tőlük. Hogy mi a ménkü üthetett ezekbe, én el nem tudom képzelni!

5 Tej, túró!

Ekkor vették észre, hogy Karola viszont fél kézzel egy fába kapaszkodik, másikat meg a hasára tapasztja, és lehajtott fejjel, egész testében rázkódik.

Berky Lili egyből hozzá ugrott.

– Rosszul lett, grófkisasszony?

Karola ekkor felemelte a fejét. A könnyei folytak, de nem a fájdalomtól, hanem a nevetéstől.

– Nem, dehogy... csak...

Beletelt egy percbe, amíg meg tudott szólalni.

– Azt hiszem, sejtem, miért rohantak el azok az asszonyok. Ha soha nem hallottam volna filmforgatásról, és azt látnám, hogy a temetőből kilép két asszony, lila arccal, múlt századi ruházatban, és úgy integetnek meg kiabálnak, lehet, hogy én is elfutok.

Jászai és Berky Lili úgy néztek egymásra, mint akik szándékuk ellenére életük legnagyobb csínytevését követték el. Belőlük is kirobbant a nevetés.

– Hát, amilyen babonások – csapkodta a térdét Berky Lili –, ezek meg lesznek győződve, hogy itt a holtak feltámadása!

– Vagy hogy ördögöket láttak! Jaj, Lili, hogy vénasszony létemre te milyen marhaságokba viszel bele! – törölgette a könnyeit Jászai is. – No, akkor oda a túród meg az ordád. Csak el kell szalasztanunk Ritter urat valami ebédért!

Mikor visszanyerték a komolyságukat, Karola úgy gondolta, felteheti azt a kérdést, ami, úgy tűnt, hármójuk közül csak őt nem hagyta nyugodni.

– Vajon nem lesz baj abból, hogy Fekete László elment a forgatásról?

Berky Lili komoly képet vágott, majd gyorsan körbepillantott, hogy van-e valaki hallótávolságon belül.

– Én megmondom, ahogy van: velem ez a Kertész eddig nagyon illemtudó volt, egy szavam se lehet. Viszont Laci helyében én is vettem volna a kalapomat, és alászolgája. De én azt hiszem, ez már megszokott dolog a filmezéseken. Tavaly is volt galiba a *Sárga csikó* forgatásán, ráadásul akkor francia volt az operátor, egy szavát sem értettük, szegény diri órákon át fordította a sok okoskodást, amit ő két mondatban el tudott volna intézni.

– Olyanok, mint két szarvasbika – sóhajtott Jászai Mari. – El kell dönteniük, hogy kié a nagyobb. No, majd eldöntik. De nekem már nincs türelmem ehhez. Hányszor láttam a színházban ilyet. Jaj, de hányszor!

Ekkor letépett egy pitypangot, közelebbről szemügyre vette, majd hirtelen ráfújta. A bóbíták szanaszét szálltak a temetőkertben.